

quemcumque contraria dogmatizare cognosco, tanquam pestem fugio et tanquam hæreticum abjicio. Et pag. 354, ad Deum ipsam provocat his verbis: *Atque utinam placeret tibi, cunctipotentissime pariter ac clementissime Domine, ut sicut in te credo et spero, dato mihi gratis posse, prout jam dudum dare dignatus es, et dare quotidie dignaris etiam velle: coram undique electa populorum te timentium multitudine, presentem etiam istius regni principe (a) cum pontificum et sacerdotum, monachorumque seu canonicorum venerabili simul agmine, concederetur mihi, si secus hanc catholicæ fidei de prædestinatione tua veritatem nollent recipere, ut isto quo dicturus sum, favente tua gratia, id approbarem, cernentibus cunctis, examine: ut videlicet quatuor dolis (b) uno post unum positis, atque fermenti singillatim repletis aqua, oleo pingui et pice, et ad ultimum accenso copiosissimo igne, fieret mihi, invocato gloriosissimo nomine tuo, ad approbandam hanc fidem meam, imo fidem catholicam, in singula transire: donec te præveniente, comitante, ac subsequente, dexteramque præbente ac clementer educente valerem sospes exire, quatenus in Ecclesia tua tandem aliquando catholicæ hinc fidei claritas claresceret, et falsitas evanesceret, fidesque firmaretur, et perfidia vitaretur.*

Post Usserium, utramque Gotteschalci *Confessionem* exhibet Gilbertus Manguinus (c) Veterum sæculi IX scriptorum de Gratia et Prædestinatione tom. I, pag. 7-25. Apud eundem pag. 6, et parte II, pag. 3 seq., fragmenta ex Gotteschalci *libello de Prædestinatione* et chartula *Professionis* an. 848 Rabano Mauro oblata, quæ servavit Hincmarus Rhemensis T. I Opp., p. 25, 26, 118, 119, 211, 224, 226. Apud eundem Manguinum tom. II, pag. 54, editi sunt *Versus*, 26 hexametri Leonini ex Gotteschalci *Epistola*, quam ex Germania scripsit ad Ra-

(a) Carolo Calvo, rege Galliæ.

(b) Ad hunc locum respiciens Joannes Scotus Eri-gena cap. 3 de Prædestinatione, pag. 123, ad Gotteschalcum: *Inter illa, ut video dolia, quæ tibi præparari jubes, jam involutus suffocaris: merito quippe in oleo atque pice ardere debuisti, qui et lumen charitatis, et mysterium prædestinationis perperam docere*

A *tramnum*, monachum Corbeiensem, quos vulgaverat Sirmondus tomo I Operum Hincmari, pag. 555. Alios versus anaeroticos ex præmio ad eundem Ratramnum producit. Sirmondus ad Ennodii lib. V, ep. 7: *Age quæso, perge, Clito*, etc. Longe plures editis versus Gotteschalci a viro nescio quo docto in lucem proferendos jam pridem sperare jussit Labbeus, pag. 59 Biblioth. mss. Ex *pitacio* Gotteschalci ad quemdam monachum nonnulla profert idem Hincmarus, pag. 304, 305, et ex *Epistola ad quemdam suum complicem*, p. 226. *Epistola ad Ratramnum* in Ludovici Cellotii Historia Gotteschalci, edita Parisiis, 1655, fol., p. 415 *Schedulam* Gotteschalci, quod *trina Deitas dici possit*, exhibet idem Hincmarus t. I, p. 415-418, atque integro deinceps libro de non trina Deitate, sumpsit sibi oppugnandum. Ad Gotteschalci subtiliores de *ratione quæ beati visuri simus Deum*, quæstiones respondit Lupus Ferrariensis epistola trigesima, cui etiam librum de tribus quæstionibus vindicat Baluzius, quem alteri Lupo alii, alii Amalario maluerunt tribuere. De Gotteschalci autem causa præter Usserium, Cellotium aliosque a me laudatos adiri etiam possunt Mabillonius præfat. ad tom. III *Annal. Benedictin.*, Sirmondus in *Historia Prædestinationis* et contra Sirmondum Gilbertus Manguinus, in *historica et chronica Synopsi controversiæ Gotteschalciæ*, et disert. *historica et chronica*, in parte I tomi secundi *Scriptorum sæc. IX de Gratia et Prædestinatione*, et ex nostratibus D. Paulus Røberus, *dissertatione de erroribus Gotteschalci sæc. IX damnatis*, Witebergæ, 1646 4.

Ex historia ms. de Gotteschalci Novimonasteriensis visionibus an. 1190 excerpta edita sunt ab illustri Leibnitio tomo I *Scriptorum Brunsvicensium*, p. 870-875.

non timuisti. Propter idem insolens promissum do-liorum, acriter reprehenditur Gotteschalculus ab Hincmaro Rhemensi lib. de non trina Deitate, tomo I, pag. 436.

(c) Cætera quæ in utroque Manguini tomo exhibentur, notavit B. Thomas Ittigius libro de *Bibliothecis et Catenis Patrum*, pag. 397 seq.

CONFESSIO GOTTESCHALCI MONACHI

POST HÆRESIM DAMNATAM. —

(Apud Manguinum, *Vindiciæ Prædest. et Gratiz*, p. 5, ex ms. Corbeiensi.)

Credo et confiteor Deum omnipotentem et incom-mutabilem præscisse et prædestinasse angelos sanctos, et homines electos ad vitam gratis æternam, et ipsum diabolum caput omnium dæmoniorum cum omnibus suis apostaticis, et cum ipsis quoque hominibus reprobis, membris videlicet suis, propter præscita certissime ipsorum propria futura mala merita prædestinasse pariter per justissimum judicium suum in mortem merito sempiternam: quia sic ait ipse Dominus in Evangelio suo: *Princeps hujus mundi jam judicatus est* (Joan. XVI, 11). Quod beatus Augustinus exponens ad populum (Aug. in Joan., tract. 95), sic inde palam locutus est: *Id est judicio ignis æterni irrevocabiliter destinatus est.* Item de reprobis ipsa Veritas: *Qui autem non credit, jam*

D *judicatus est* (Joan. III, 18), id est (ut prædictus auctor exposuit) [tract. XI] jam damnatus est. *« Nondum, inquit, apparuit, judicium, sed jam factum est judicium. »* Item exponens illud Joannis Baptistæ: *Testimonium ejus nemo accepit* (Joan. III, 32), ita dicit [tract. XIV]: *« Nemo, est quidam populus præparatus ad iram Dei, damnandus cum diabolo. »* Item de Judæis: *« Isti indignantes mortui et morti sempiternæ prædestinati. »* Item [tract. XLVIII]: *« Quare dixit Dominus Judæis: Vos non creditis, quia non estis ex ovis meis* (Joan. X, 26), nisi quia videbat eos ad sempiternum interitum prædestinatos, non ad vitam æternam sui sanguinis pretio comparatos. » Item exponens (*Ibid.*) illa verba Domini: *Ores meæ meam vocem audiunt, et cognosco eas et*

sequuntur me, et ego vitam æternam do eis, et non peribunt in æternum, et non rapiet eas quisquam de manu mea : Pater meus quod dedit mihi majus omnibus est, et nemo potest rapere de manu Patris mei (Joan. x, 27-29), ita dixit : « Quid potest lupus? quid potest fur et latro? Non perdunt, nisi ad interitum prædestinatos. » Item de duobus loquens mundis (tract. lxxxvii). « Totus mundus Ecclesia est, et totus mundus odit Ecclesiam : Mundus igitur odit mundum, inimicus reconciliatum, damnatus salvatum, inquinatus mundatum. » Item (tract. cx) : « Est mundus de quo dicit Apostolus : Ne cum hoc mundo damnemur (I Cor. xi, 32). Pro isto mundo Dominus non rogat : Neque enim quo sit prædestinatus, ignorat. » Item (tract. cvii) : « Filius perditionis dicitur est Judas traditor Christi proditori prædestinatus. » Item in Enchiridion (cap. 100). « Ad eorum damnationem quos juste prædestinavit ad pœnam. » Item in libro de Perfectione justitiæ hominis (cap. 13) : « Hoc, inquit, bonum, quod est requirendum, non erat qui faceret, non erat usque ad unum ; sed in eo genere hominum quod prædestinatum est ad interitum : super hos enim respexit Dei

præscientia, protulitque sententiam. » Item in libris de Civitate Dei (lib. xxii, c. 24) : « Quid dabit eis quos prædestinavit ad mortem. » Item beatus Gregorius papa (Moral. lib. xxxiv, c. 2) : « Leviathangiste cum universis membris suis æternis cruciatibus est deputatus. » Item sanctus Fulgentius in libro tertio de Veritate prædestinationis et gratiæ (lib. iii, c. 5) : « Præparavit, inquit, Deus peccatoribus pœnas illis utique quos juste prædestinavit ad luenda supplicia. »

Qui beatus Fulgentius composuit de hac tantummodo quæstione unum librum integrum, id est de Prædestinatione reproborum ad interitum, ad amicum suum nomine Monimum (lib. i).

Unde dicit et sanctus Isidorus (Sentent. ii, cap. 6) : « Gemina est prædestinatio sive electorum ad requiem, sive reproborum ad mortem. » Sic ergo (al. et ego) per omnia cum istis electis Dei, et catholicis credo et confiteor, prout divinitus afflatus, animatus, armatus adjuvor. Amen.

Falsus enim testis est, qui in dictis quorumcunque aut sensum aut superficiem corrumpit.

GOTTESCHALCI CONFESSIO PROLIXIOR.

Dominator, Domine Deus, misericordia mea, rex omnipotens et incomparabiliter clemens inæstimabili quoque circa humanum genus benignitate patiens, et investigabili penitus profunditate sapiens. Cujus profecto sic semper indigent omnes electi tui, quo videlicet tibi de te solo semper valeant placere. Quemadmodum palmites indigent vite, quo fructum queant ferre, vel aer aut oculi luce, quo vel ille lucidus esse, vel illi possint videre ; alioquin et palmites absque vite arescunt, et in igne missi consequenter ardent, et aer absque luce tenebrosus est, et oculi frustra patent. Te igitur supplex invoco, cunctipotensissime, clementissime et gloriosissime, trine et une Domine Deus, ut gratis esse digneris piissimus adjutor et exauditor meus, dignanterque largiaris indigentissimo mihi per gratiæ gratiæ tuæ invictissimam virtutem, ut quod ex te, per te, et in te de præscientia et prædestinatione tua, jam dudum corde credo (tibi gratias) ad justitiam, sicuti jam crebro per gratiam tuam confessus sum, tunc quoque veraciter atque simpliciter ore confitear ad salutem, quatenus tandem aliquando mea de parte patefiat electis tuis veritas invicta, et sine fine benedicta, et facescat jam jamque sicut oportet, falsitas devicta et prorsus jure maledicta. Amen.

Credo siquidem atque confiteor præcisse te ante sæcula, quæcumque erant futura sive bona sive mala : prædestinasse vero tantummodo bona. Bona autem a te prædestinata bifariam sunt tuis a sive

libus indagata, imo te revelante illis evidenter constat esse intimata, id est in gratiæ beneficia et justitiæ simul judicia. Quoniam quidem sicut certissimum Psalmista præbet indicium, utrumque tu, Domine, diligis et misericordiam videlicet et judicium (Psal. xxxiii, 5). Prædestinasse itaque in omnibus electis tuis vitam gratis æternam, et eos nihilominus ad gloriam sempiternam : quia certe frustra illis prædestinasses vitam, nisi et illos prædestinasses ad ipsam. Sic etiam propemodum diabolo et angelis ejus, et omnibus quoque reprobis hominibus, perennem merito prædestinati pœnam, et eosdem similiter prædestinasti ad eam. Quia nimirum sine causa, et ipsis prædestinasses mortis perpetuæ pœnam, nisi et ipsos prædestinasses ad eam. Non enim irent nisi destinati, neque profecto destinaerentur, nisi essent prædestinati. Quippe cum ipse, ante omnia sæcula semper esses, quod ne ad momentum quidem modo quolibet potes esse mutabilis, et per omnia postmodum sæcula probaberis esse mutatus ; si vel ullus, quod absit, reproborum illuc esset destinatus, qui non fuisset prædestinatus.

Proinde quia tu, Domine, solus es qui es (Exod. iii, 4), velut ipse testaris, et ut David tibi quoque dicit : Tu semper idem ipse es (Psal. ci, 28), et ut alias etiam ipse dicit : Tu es, Domine, et non mutaris (Malach. iii, 1). Et sicut egregius quoque prædicator tuus perhibet Paulus : Tu solus habes immor-